

שאלון רב-מימדי למדידת נטייה להתאבדות בקרב מתבגרים

הקשר בין תפיסת האוירה המשפחתית, תקווותיות ואמונה דתית לבין העמדות
כלפי החיים ומוות

בקרב מתבגרים יהודים וערבים

רולה חמאדה

עבודת גמר המוגשת כמילוי חלק מהדרישות

לקבלת התואר "מוסמך"

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה לחינוך

החוג לחינוך

2002

נובמבר

כלי המחקר

שאלון רב-מימדי למדידת נטייה להתאבדות בקרב מתבגרים
A Multi-Attitude suicide Tendency Scale for Adolescents

נעשה שימוש בשאלון בגרירתו החדשה (Orbach, Milstein, Har-Even & Apter, 1991). הוא פותח במקור על ידי אורבך (1988) ומבוסס על המודל התיאורטי של אורבך ועמיתיו (Gross & Glaubman, 1981, Orbach, 1981) לפיו התנהגות אובדנית נקבעת על ידי האינטראקציה בין ארבעה כוחות ועמדות של משיכה לחיים, דחיית החיים, משיכה למוות ודחיית המוות. המונח עמדה מתייחס למירקם של דעות, תפיסות, אמונות ומניעים המתגבשים לאיכות חוויתית כוללת.

1) משיכה לחיים (AL) Attraction to life (פריטים 1,5,6,13,18,19,25,28). מיוחסת למידה בה חיי של הפרט מהנים ומספקים ופועלת כמוטבציה חיובית לחיות (a=.83).

2) דחייה מן החיים (RL) Repulsion by life (פריטים : 2,9,14,15,16,21,30). מורכבת מחוויות נפשיות ופיזיות של סבל, ופועלת ככוח נגד החיים (a=.67).

3) משיכה למוות (AD) Attraction to death (פריטים : 8,17,22,23,26,27,29). מורכבת ממגוון של אומנות תרבותיות ודתיות לגבי מוות ויכולה לפעול כמוטיבציה למוות. (a=.76).

4) דחייה מן המוות (RD) Repulsion by death (פריטים : 3,4,7,10,11,12,20,24). המידה בה מוות מעורר פחד וחרדה ומהווה מחסום כנגד מוות מכוון כמו התאבדות (a=.83).

השאלון מורכב משלושים פריטים השייכים לארבע קטגוריות אלו על פי סולם ליקרטי. לכל היגד מוענק ציון הנע בין 1 (לא מסכים בכלל) ל-5 (מסכים מאוד). הציון של כל אחת מחעמדות מחושב על פי ממוצע הפריטים השייכים לאותה עמדה. השאלון עבר מבחני תיקוף ומהימנות בארץ בקרב 165 מתבגרים גילאי 15-18, ונמצא מבחין בין מתבגרים בעלי נטיות ומחשבות אובדניות למתבגרים שאינם בעלי נטיות ומחשבות אובדניות. לשאלון נמצא גם תוקף בו-זמני טוב כאשר הוערך מול האינדקס הישראלי לפוטנציאל אובדני.

לצורך מחקר זה, השאלון תורגם לשפה הערבית בשיטת התרגום החוזר, מעברית לערבית ובחזרה. והנוסח הסופי נקבע על פי הסכמה בין ארבעה שופטים בעלי שליטה טובה בשפות ערבית ועברית. כמוכן, נבדקה המהימנות של השאלון עבור אוכלוסיית המחקר על פי Raliability Analysis ונתקבו הערכים הבאים של a כדלקמן :

מספר פריטים	מהימנות a כללית	מהימנות a בגרסה הערבית	מהימנות a בגרסה עברית	שאלון לבדיקת נטייה להתאבדות
8	.76	.70	.82	משיכה לחיים- LA
5	.77	.76	.77	דחייה מהחיים- LR
5	.78	.72	.84	משיכה למוות- DA
8	.85	.77	.90	דחיית המוות- DA

שאלון עמדות כלפי חיים ומוות

בשאלון שלפניך מופיעים משפטים הקשורים לחיים ולמוות, את(ה) מתבקש(ת) לסמן (בספרה המתימה משמאל) באיזה מידה את(ה) מסכים עם כל משפט בהתאם להרגשתך.

מסכים מאוד	מסכים	מסכים באופן חלקי	לא מסכים	לא בכלל מסכים	
5	4	3	2	1	1 רוב הזמן אני מרגיש שטוב לי.
5	4	3	2	1	2 החיים נראים לי כמאבק ארוך וממושך.
5	4	3	2	1	3 הרעיון שאין דרך חזרה מן המוות מפחיד אותי.
5	4	3	2	1	4 אני פוחד מהמוות בגלל ההפסקה של הפעילות הרוחנית והנפשית שלי.
5	4	3	2	1	5 אפילו שלפעמים קשה בחיים אני מרגיש שכדאי לחיות.
5	4	3	2	1	6 אנשים קרובים אלי עושים אותי למאושר.
5	4	3	2	1	7 אני פוחד מהמוות מפני שהאשיות שלי והזהות שלי ייעלמו.
5	4	3	2	1	8 היו אנשים שמתו ואני מאמין שבמוות אפגוש אותם.
5	4	3	2	1	9 אני לא מבקש עזרה גם כאשר מאד קשה לי.
5	4	3	2	1	10 המחשבה על המוות מעבירה בי צמרמורת.
5	4	3	2	1	11 אני פוחד מהמוות בגלל הקבורה של הגוף.
5	4	3	2	1	12 אני פוחד למות מפני שלא אוכל להרגיש יותר.
5	4	3	2	1	13 אני יכול לראות את עצמי כאדם מצליח בחיים.
5	4	3	2	1	14 אני מרגיש שאני לא חשוב לבני משפחתי.
5	4	3	2	1	15 לפעמים יש לי הרגשה שלמשפחתי יהיה טוב יותר בלעדי.

5	4	3	2	1	16	אני לא מאמין שבעיות יכולות להיפתר.
5	4	3	2	1	17	המוות יכול להביא שינוי לטובה.
5	4	3	2	1	18	אני מוצא שישנם דברים מעניינים מאוד בחיים.
5	4	3	2	1	19	יש לי הרגשה שהעתיד מבטיח לי טובות.
5	4	3	2	1	20	מפחיד אותי לחשוב שיום אחד גם אני אמות.
5	4	3	2	1	21	אני לא אוהב להיות עם בני משפחתי.
5	4	3	2	1	22	לבעיות רבות יהיה פתרון רק במוות.
5	4	3	2	1	23	אני מאמין כי המוות יכול להביא הקלה מסבל.
5	4	3	2	1	24	אני פוחד מהמוות מפני שכל תוכניותי יעצרו ולא יתגשמו.
5	4	3	2	1	25	אני אוהב לעשות דברים רבים.
5	4	3	2	1	26	במצים רבים המוות עדיף על החיים.
5	4	3	2	1	27	המוות יכול להיות מצב של מנוחה ושלווה.
5	4	3	2	1	28	דברים רבים בחיי מעניקים לי הנאה.
5	4	3	2	1	29	המוות הוא בעצם חיים נצחיים.
5	4	3	2	1	30	אף אחד לא אוהב אותי באמת.

إستمارة المواقف اتجاه الحياة والموت

في النموذج الذي امامك توجد اسئلة متعلقة بالحياة والموت , اقرأ الاسئلة بتمعن وضع دائرة حول الرقم الذي يعبر عن مدى موافقتك مع كل جملة. (الرقم 1-يعني انك غير موافق ابدا, والرقم 5-يعني انك موافق جدا مع الجملة).

موافق جدا	موافق	موافق بعض الشيء	غير موافق	غير موافق ابدا		
5	4	3	2	1	اغلب الوقت اشعر بأن الحياه جيدة بالنسبة لي.	1
5	4	3	2	1	ارى بأن الحياه صراع طويل ومستمر.	2
5	4	3	2	1	الفكرة بأنه لا توجد عودة من الموت تخيفني.	3
5	4	3	2	1	احاف من الموت بسبب توقف فعلياتي الروحية والنفسية.	4
5	4	3	2	1	بالرغم من انه احيانا توجد بعض الصعوبات في الحياه, ارى ان الحياه جديرة بالعيش.	5
5	4	3	2	1	الاشخاص القريبون مني يجعلوني سعيدا.	6
5	4	3	2	1	احاف من الموت لان شخصيتي وهويتي سوف تختفي.	7
5	4	3	2	1	هنالك اشخاصا قد ماتول وانا مؤمن انه يموت سوف القاهم.	8
5	4	3	2	1	انا لا اطلب المساعدة حتى عندما واجه صعوبات شديدة.	9
5	4	3	2	1	التفكير بالموت يسبب لي القشعريرة.	10
5	4	3	2	1	احاف من الموت بسبب دفن الجسم.	11
5	4	3	2	1	احاف من الموت لانني سأفقد الاحساس.	12
5	4	3	2	1	استطيع ان ارى نفسي كأنسان ناجح في الحياه.	13

5	4	3	2	1	14	اشعر بانني غير مهم بالنسبة لابناء عائلتي.
5	4	3	2	1	15	احيانا اشعر بان حياة عائلتي افضل بدوني.
5	4	3	2	1	16	انا لا اؤمن بان المشاكل قد تنحل.
5	4	3	2	1	17	الموت يمكن ان يجلب تغيير للاحسن.
5	4	3	2	1	18	ارى ان هنالك اشياء شيقة جدا في الحياه.
5	4	3	2	1	19	عندي احساس بان المستقبل يعدني بامور جيدة.
5	4	3	2	1	20	يخيفني ان افكر بانني ذات يوم سوف اموت.
5	4	3	2	1	21	لا احب التواجد مع ابناء عائلتي.
5	4	3	2	1	22	لمشاكل كثيرة يوجد حل فقط بالموت.
5	4	3	2	1	23	انا اؤمن بان الموت يخفف من المعاناه.
5	4	3	2	1	24	احاف من الموت لانه عندها كل برامجي ستتوقف ولن تتحقق.
5	4	3	2	1	25	احب ان اعمل امورا كثيرة.
5	4	3	2	1	26	في حالات كثيرة الموت افضل من الحياه.
5	4	3	2	1	27	الموت يمكن ان يكون حاله من الراحة والطمأنينه.
5	4	3	2	1	28	اشياء كثيرة بحياتي تمنحني المتعه.
5	4	3	2	1	29	الموت هو حياه ابدية.
5	4	3	2	1	30	لا يوجد احد يحبني حقا.